

NORGES HØYESTERETT

Den 13. februar 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bergsjø, Arntzen og Østensen Berglund i

HR-2025-256-U, (sak nr. 24-190508STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Inam Ghous Ali)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over fellende straffedom for uaktsom hvitvasking.
- (2) A, født 00.00.2005, ble 12. desember 2023 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 337 om hvitvasking. Grunnlaget er angitt slik:

«I perioden 13.–15. mai 2023 i X terrasse 00 i Oslo eller annet sted, ytet han bistand for å sikre utbytte fra bedrageri begått mot B, av en eller flere for politiet ukjente personer, ved å motta 100 000 kroner på sin konto 00000000000 i DNB for så å overføre pengene via vipps til andre personer, ta pengene ut i kontanter og/eller overføre via Skrill.com.»
- (3) Oslo tingrett avsa 20. mars 2024 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.2005, frifinnes etter tiltalen.
 2. I medhold av straffeloven § 67 inndras 662 – sekshundreogsekstito – kroner fra A.»
- (4) Det var for tingretten ikke bestridt at As handlinger oppfyller den objektive gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 337 om hvitvasking. Tingretten kom imidlertid enstemmig til at det ikke var bevist at A hadde utvist forsett. I samsvar med straffeprosessloven § 38 andre ledd vurderte tingretten så om A kunne domfelles for uaktsom hvitvasking, jf. straffeloven § 340. Et flertall bestående av de to meddommerne mente at A ikke kunne bebreides som uaktsom, slik at det heller ikke var grunnlag for å domfelle for overtredelse av straffeloven § 340, jf. § 337.
- (5) Påtalemyndigheten anket dommen, domsslutningen punkt 1. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Ved Borgarting lagmannsretts beslutning 12. juni 2024 ble anken henvist til ankeforhandling.

- (6) Borgarting lagmannsrett avsa 7. oktober 2024 dom med slik domsslutning:

«A, født 00.00.2005, dømmes for overtredelse av straffeloven § 340, jf. § 337 bokstav a til fengsel i 21 – tjueén dager. Fullbyrdelsen av straffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven § 34.»

- (7) Også lagmannsretten kom enstemmig til at ikke var bevist at A hadde utvist forsett. Et flertall på fem dommere mente imidlertid at A hadde opptrådt uaktsomt, og han ble derfor dømt for uaktsom hvitvasking. To meddommere stemte for at A skulle frifinnes for kravet om straff.
- (8) A har anket lagmannsrettens dom. Anken gjelder lovanvendelsen. Det er særlig anført at mindretallet i lagmannsretten korrekt har konkludert med at A ikke har opptrådt uaktsomt. A ble lurt til å utføre hvitvaskingen, og det er ikke grunnlag for å bebreide ham for at han ikke underveis forstod at det var noe som ikke stemte.
- (9) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle. Det er i korte trekk anført at A er domfelt med rette, og at anken klart ikke kan føre frem.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A ble frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten. Han har derfor ankerett til Høyesterett. Dette innebærer at anken bare kan nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Nektelsesbeslutningen skal i tilfelle begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (11) Det er uomstridt at As handlinger dekkes av gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 337 om hvitvasking. Han har imidlertid ikke opptrådt med forsett, og spørsmålet er om han kan dømmes for uaktsom overtredelse av bestemmelsen, jf. straffeloven § 340.
- (12) Etter straffeloven § 23 første ledd er «[d]en som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides», uaktsom. Lagmannsretten uttaler dette om uaktsomhetsbegrepet:

«For at det skal foreligge uaktsomhet, må lagmannsretten konkludere med at A ut fra en konkret helhetsvurdering har handlet i strid med de krav som må stilles til en alminnelig fornuftig og samvittighetsfull person på området i den aktuelle situasjonen, samtidig som det ikke må foreligge forhold ved A som tilsier at han er unntatt fra den generelle rolleforventningen i situasjonen og dermed ikke kan bebreides for sin handlemåte.»

- (13) Dette er uttrykk for korrekt generell lovtolking, se blant annet Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) på side 426–427.
- (14) Når det for det første gjelder spørsmålet om A har handlet i strid med kravet til forsvarlig opptreden på området, uttaler lagmannsrettens flertall blant annet:

«Flertallet [...] tar utgangspunkt i at henvendelsen fra C til A utvilsomt hadde en påfallende karakter. At en person uten fast arbeid har 100 000 kroner til rådighet, men likevel ikke selv kan ta pengene ut fra banken, fremstår i seg selv som påfallende, og gir grunn til nærmere undersøkelser for den som mottar henvendelsen. At C sa han trengte å ta ut pengene til reise og ba A ta ut et betydelig beløp i britiske pund, forsterker dette, siden kontanter ikke lenger har den samme betydning ved reiser. At A spurte C om

pengene var hans, er etter flertallets syn ikke tilstrekkelig til å konstatere at A har handlet i samsvar med kravene til alminnelig forsvarlig opptreden. Han spurte ikke hvor pengene kom fra, og han har heller ikke opplyst at han spurte nærmere om reisen. Han slo seg til ro med Cs opplysning om at pengene var hans.

Flertallet viser videre til de hyppige innloggingene i As mobilbank frem til krediteringen fant sted, som viser at A utvilsomt ventet på at krediteringen skulle skje. Uansett hva som var bakgrunnen for dette, underbygger dette at det var et hastverk knyttet til disponeringen av pengene. Det samme gjør disponeringen av pengene, der første transaksjon på Forex skjedde kun noen minutter etter at pengene var kommet inn på konto, og der hele beløpet var disponert over i løpet av en drøy time. Selv om transaksjonene skjedde etter Cs instruks, finner flertallet det utvilsomt at den hastverkpregede disponeringen av pengene ville gitt en alminnelig fornuftig og samvittighetsfull person grunn til mistanke om at pengenes opphav ikke var slik C forklarte det.

Flertallet mener videre at utviklingen i transaksjoner forsterker ytterligere at As handlemåte ikke var i samsvar med de forventninger man kan stille til en fornuftig og samvittighetsfull person i situasjonen. Det foreligger ingen opplysninger om hvordan utbyttet av de fire kontantuttakene på 2 000 kroner hver ble disponert, men disse uttakene i norsk valuta var uansett lite forenlig med det C sa om at formålet med pengene var til bruk på reise. Når det gjelder Vipps-overføringene, ser flertallet bort fra As forklaring om at han ikke selv foretok disse transaksjonene med egen mobiltelefon. Disse overføringene skjedde til en annen enn C, noe som flertallet ut fra egne erfaringer ved bruk av Vipps legger til grunn var synlig for A på Vipps-applikasjonen før transaksjonen ble gjennomført.»

- (15) Ankeutvalget slutter seg fullt ut til disse vurderingene. Etter utvalgets syn er det sentralt at det er tale om overføring av et stort beløp fra en person som var uten fast arbeid. Det er påfallende at en person har et slikt beløp tilgjengelig uten selv å kunne ta pengene ut fra en bank. A hadde derfor allerede da han mottok henvendelsen, en klar oppfordring til å undersøke nærmere hvor pengene kom fra. Hastverket som var knyttet til disponeringen av pengene, styrket denne oppfordringen ytterligere.
- (16) I en slik situasjon er et enkeltstående spørsmål til C om pengene var hans, ikke tilstrekkelig til å oppfylle kravene til forsvarlig atferd på området. Som lagmannsrettens flertall skriver, burde A enten gjort mer for å avklare hvor pengene kom fra eller avstått fra å gjennomføre transaksjonene. Flertallets konklusjon om at A har handlet i strid med kravene til forsvarlig atferd på området, er dermed uttrykk for korrekt lovanvendelse.
- (17) For at det skal foreligge straffbar uaktsomhet, kreves det som nevnt i tillegg at tiltalte «ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides», jf. straffeloven § 23 første ledd. Om dette heter det i Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) på side 427:

«I vurderingen av om lovbrøyten kan bebreides, er det sentrale temaet om det finnes forhold som gjør at personen – selv om han har handlet i strid med normen for forsvarlig atferd – likevel ikke kan klandres. Det må tas stilling til om lovbrøyten ‘kan noe for’ den objektivt sett uforsvarlige atferden, eller om det foreligger subjektive forhold som kan unnskylde ham slik at straff ikke er på sin plass. For å finne ut av dette må det tas hensyn til lovbrøyters personlige fysiske og psykiske forutsetninger, som for eksempel om personen er sterk eller svak, har svekket syn eller hørsel, høy eller lav alder, ekstrem tretthet eller depresjoner. Det er også sentralt om han har gjort tilstrekkelig for å kompensere for sine manglende forutsetninger, for eksempel gjennom ekstra opplæring

eller varsomhet. Dersom det ikke er mulig å kompensere, kan det være at lovbrysterer burde ha avstått fra å utøve aktiviteten i det hele tatt. Den som er meget trett, bør for eksempel la bilen stå.

Også ved vurderingen av om lovbrysterer kan bebreides, bør det legges vekt på hvilke interesser som ble krenket, og på hvor alvorlig den straffbare handlingen er. Det bør også tillegges betydning om handlingen er av en slik art at den regelmessig utføres som ledd i de flestes private livsutfoldelse, eller om handlingen inngår i en mer spesialisert form for ervervsvirksomhet. I det siste tilfellet skal det mindre til for at den uforsvarlige atferden gir grunnlag for bebreidelse.»

- (18) Lagmannsrettens flertall har sitert disse avsnittene fra proposisjonen og tatt utgangspunkt i dem i den videre drøftelsen. Flertallet har med dette bygget på en korrekt generell forståelse av vilkåret.

- (19) I sin konkrete vurdering uttaler flertallet:

«Flertallet finner det klart at det i denne saken ikke foreligger forhold ved As person som tilsier at han ikke er å bebreide for sin handlemåte. A var 18 år gammel på handlingstidspunktet, han var elev på videregående skole og hadde i tillegg en ekstrajobb på 7-Eleven utenom skolen. Basert på det inntrykk han ga i retten, fremstår han som en i det minste normalt godt utrustet person for sin alder. Flertallet finner det klart at han også var det på gjerningstidspunktet basert på de forhold som er nevnt, og den korrespondansen som han umiddelbart etter forholdet hadde med DnB om sperringen av hans konto. Han hadde videre erfaring med bruk av både bankkonto, bankkort og Vipps, og det er ingenting som tilsier at han ikke var kjent med de bruks- og misbruksmuligheter som foreligger.

Uten hensyn til at A må ha vært naiv i den aktuelle situasjonen, og uavhengig av om han, slik forsvarer har påpekt, ble lurt inn i situasjonen av en person han stolte på, finner flertallet det klart at han kan bebreides for å ha blitt med på opplegget, herunder å ta imot pengene på sin konto og utføre sikringshandlingene, uten å gjøre ytterligere undersøkelser enn han gjorde.»

- (20) Ankeutvalget kan også på dette punktet slutte seg til flertallets begrunnelse. Det må legges til grunn at A på gjerningstidspunktet i det minste var normalt godt utrustet for sin alder. Han var elev på videregående skole, hadde ekstrajobb i butikk og hadde erfaring med bruk av bankkonto, bankkort og Vipps. Etter utvalgets syn hadde han de nødvendige personlige forutsetningene for å forstå at han burde avklare hvor pengene kom fra og eventuelt avstå fra å delta. Hans lave alder er et moment i vurderingen, men kan ikke rokke ved at han har opptrådt uaktsomt.
- (21) Ankeutvalget finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at As anke ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Utvalget finner videre enstemmig at hverken avgjørelsens betydning utenfor den foreliggende sak eller andre forhold tilsier at saken blir fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd første og andre punktum. Anken nektes derfor fremmet.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)